

Рис. 2. Вартісна оцінка ефективності навчання персоналу [2, с. 240]

В умовах сучасного швидкого старіння знань, умінь та практичних навичок спроможність організації постійно підвищувати фаховий рівень своїх працівників є одним із найважливіших факторів забезпечення конкурентоспроможності її на ринку, оновлення і зростання обсягів виробництва товарів чи надання послуг.

Список посилань на джерела

1. Крушельницька О. В. Управління персоналом: Навчальний посібник / О. В. Крушельницька, Д. П. Мельничук. – К., "Кондор". – 2003.-296 с
2. Маслова В. М. Управление персоналом : учебник и практикум для академического бакалавриата / В. М. Маслова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Издательство Юрайт, 2015. – 492 с. – Серия : Бакалавр. Академический курс.

УДК 657. 37

*Н. М. Євдокимова, к.е.н., доцент
ДВНЗ "Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана"*

ЕКОНОМІЧНЕ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМНИМИ ВЛАСТИВОСТЯМИ ПІДПРИЄМСТВА

Логіка становлення вітчизняного бізнесу диктує необхідність активного

використання економічного інструментарію в управлінні підприємствами. Важливого значення при цьому набуває відстеження динаміки таких основних системних властивостей, які характеризують, з одного боку, власний потенціал економічної системи, а з другої – відображають її відносини з навколишнім середовищем. З нашої точки зору, необхідність подолання системної інституційної проблеми у вітчизняній економіці стала найгострішою для великих підприємств та інтегрованих комплексів. В суспільній свідомості впродовж періоду ринкових трансформацій укорінилось ставлення до великих підприємств як до атавізму радянської епохи господарювання. Разом з тим, "плаский" і подрібнений промисловий ландшафт з невисоким рівнем вертикальної та горизонтальної інтеграції не відповідає технологічній структурі промислового виробництва. Зазначена обставина є характерною для всього пострадянського простору [1].

Проведений нами аналіз сучасних тенденцій в розвитку галузевих ринків свідчить про те, що найвпливовішими компаніями в економіці України нині стають інтегровані структури бізнесу. Так, за даними журналу Forbes, 11 позицій з першої двадцятки в списку 200 найбільших недержавних компаній, що проранжовані за виторгом в першому півріччі 2014 року складають підприємства металургійного (6), енергетичного (1) та нафтогазового (4) комплексів з властивими їм інтеграційними рисами [2].

Це зумовлює потребу наукового пошуку дієвих інструментів управління такими підприємствами.

Підвищення ролі великих підприємств в економіці України стає запорукою відродження високотехнологічної конкурентоспроможної промисловості. Водночас, незважаючи на прискорене поширення інтеграційних процесів, чимало питань управління життєдіяльністю таких підприємств залишається дискусійними. Поза увагою дослідників залишаються проблеми впровадження надійних економіко-правових механізмів, які здатні були б забезпечити не лише успішність господарювання таких підприємств, їх прибутковість та результативність діяльності, а й ефективне функціонування та сталий розвиток систем вищого порядку, елементом якої вони виступають на муніципальному, регіональному та загальнодержавному рівні управління економікою. Природа та особливості розвитку інтегрованих структур бізнесу в сучасних умовах господарювання можуть бути пояснені з позицій системного підходу, коли підприємство уявляється як багатовимірна і мультипросторова система, якій притаманна складність внутрішніх і зовнішніх взаємозв'язків [3]. Зазначений підхід до підприємства як об'єкта з системними властивостями сприяє, на наш погляд, поглибленню знання про ознаки проявлення тих чи інших властивостей, закономірності їх формування та можливості цілеспрямованого розвитку завдяки управлінському впливу. Важливого значення при цьому набуває відстеження та аналіз динаміки таких основних системних властивостей, які характеризують, з одного боку, внутрішній потенціал економічної системи, а з другого – відображають її відносини із зовнішнім середовищем. Внутрішні властивості можуть бути проявлені через конкретні економічні показники діяльності підприємства. Що ж стосується показників,

які характеризують взаємодію з зовнішнім середовищем, особливо довкіллям, де проявляється здатність підприємства до забруднення навколишнього середовища, екологічна ефективність та соціальна відповідальність, то вони ще не стали звичними в плануванні та звітності підприємств. Наразі в системі менеджменту настає розуміння основної мети діяльності підприємства: стійкий та відповідальний розвиток підприємства. Слід зазначити, що Концепція забезпечення стійкого розвитку систем поступово починає втілюватись в управлінську діяльність головним чином через активізацію її впровадження в обліково-аналітичну практику, а саме шляхом введення "звітності зі сталого розвитку" (іншими словами, інтегрованої звітності), що охоплює одночасно економічні, екологічні та соціальні аспекти діяльності підприємств (організацій) [4]. Нещодавно була представлена нова директива Європейської Комісії (ЄК), спрямована на зміни законодавства ЄС по звітності та схвалена Європейським парламентом, згідно з якою в 2017 році підзвітними мають стати 6 тис. великих підприємств [5]. Поки що це не стосується вітчизняного бізнесу, однак для прийняття управлінських рішень, які забезпечують довгострокову системну орієнтацію підприємства, слід враховувати європейські пріоритети.

Варто зазначити, що в практиці економічного управління на вітчизняних підприємствах використовують систему збалансованих показників (BSC), яка, на думку її вітчизняних упроваджувальників, здатна слугувати ефективним засобом управління на довгостроковій основі [6]. Наробки щодо інструментів BSC доволі чітко кореспондують з концептуальними підходами системної економіки та теорією й практикою стратегічного менеджменту. Більше того, інструментарій BSC дозволяє забезпечити так звану "розвивальну поведінку" шляхом цільового орієнтування підприємства на одночасне й взаємозалежне збільшення ресурсно-виробничого потенціалу, поліпшення фінансових результатів, забезпечення соціальної й екологічної безпеки.

Подальші розвідки в цій предметній області мають бути спрямовані на розробку комплексу підконтрольних показників як важелів управлінського впливу на підприємствах. Особливої важливості набуває ця проблема в інтегрованих структурах бізнесу, що стають найвпливовішими підприємствами в національній економіці.

Список посилань на джерела

1. Листопад М. Е. Роль модернізації промисловості в забезпеченні безпеки російської економіки / М. Е. Листопад, В. В. Ковалев. // Економіка устойчивого развития. – 2014. – № 2 (18). – С. 157–163.
2. 200 крупнейших компаний. Какие компании играют самую важную роль в экономике Украины // Forbes Украина. – 2015. – №10. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://forbes.net.ua/ratings/2>.
3. Корнаи Я. Системная парадигма [Текст]. / Я. Корнаи. Пер. с англ. // Вопросы экономики. – 2002. – №4. – С. 4–22.
4. Міжнародні основи інтегрованої звітності. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://integratedreporting.org/>.
5. Завтрашні правила інвестування. [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: <http://csr-ukraine-white-paper-2014-september-material-issues.pdf>.

6. Немировский И. Б. Система сбалансированных показателей: внедрение, оценка деятельности компании / И. Б. Немировский, И. А. Старожукова. – К.: АБЕРС, 2008. – 224 с.

УДК 338.27:622.691.4

*І. Б. Запужляк, к.е.н., доцент
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу*

ЕКСПЕРТНЕ ОЦІНЮВАННЯ ГОТОВНОСТІ ГАЗОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ ДО ЗМІН НА ОСНОВІ НЕЧІТКОЇ ЛОГІКИ

Управління розвитком ВГТП в умовах нестабільності потребує саме застосування нечітких моделей, що дозволить спростити процес прийняття рішень за умов невизначеності та великої кількості погано формалізованих факторів. Як зазначає В. Сергеева, "Модель управління може бути побудована так, що для неї не потрібне знання моделей самих процесів, які безпосередньо відбуваються в досліджуваній системі. Необхідно лише сформулювати систему правил поведінки досліджуваного об'єкту (системи) в формі умовного висловлювання типу: ЯКЩО.....ТО..." [1].

Узагальнення класичної логіки і теорії множин представлено окремим розділом математики та отримало назву "нечітка логіка" (англ. *fuzzy logic*). Лотфі Заде в 1965 році вперше виокремив нечітку логіку як розділ, що вивчає "об'єкти з функцією належності елемента до множини, яка приймає значення у інтервалі [0, 1], а не тільки 0 або 1". Використовуючи дане твердження, сформовано поняття "лінгвістичної змінної", в якості якої виступають нечіткі множини, та, відповідно, введено логічні операції над нечіткими множинами. Предметом нечіткої логіки вважають дослідження суджень в умовах нечіткості, які схожі з судженнями у звичайному сенсі, та їх застосування у обчислювальних системах [2, с. 103, 3, с. 94].

У нашому дослідженні поставлена задача відноситься до задач з області експертної діяльності. Аналізуючи внутрішнє середовище вітчизняних газотранспортних підприємств (ВГТП) з точки зору його готовності до змін (розвитку), експерт використовує не кількісні значення різних показників, а лінгвістичні оцінки якості (лінгвістичні змінні): дуже добре, добре, задовільно, погано, дуже погано. Нечітко-множинна модель оцінювання готовності ВГТП до змін представлена у вигляді ієрархічного взаємозв'язку між вхідними змінними (X_1 - X_{102}), групами вхідних змінних (Місія і бачення (С-ЯМБ) і т.д. – 24 групи); інтегральними характеристиками семи елементів підприємства: стратегія (С-Я), структура (С-А), системи (С-И), стиль/культура (С-К), штат (Ш-Т), навички (Н-И), загальні цінності (З-Ц) та вихідною змінною – інтегральним показником готовності ВГТП до змін (розвитку), див. рис. 1. Нечіткість у моделі обумовлена нечіткою інтерпретацією рівнів готовності ВГТП до змін. Інтегральний показник рівня готовності ВГТП до змін